

BESKYTTELSE:
Hansker beskytter
de gamle bøkene
mot slitasje.

SLIK KAN DU BLI SLEKTSGRANSKER

Jakten på din egen historie

TV-programmer som *Anno* og *Hvem tror du at du er?* har bidratt til å øke nordmenns interesse for slektsgransking. Mye av din slekthistorie ligger lett tilgjengelig – hvis du bare vet hvor du skal lete.

TEKST: Kjersti Busterud FOTO: Heiko Junge/NTB scanpix

SLEKTSFORSKERE: Liv Ofsdal og Carl Birger van der Hagen er begge erfarne slektsforskere og flittige brukere av det mangfoldige arkivet hos Oslo byarkiv.

ADRESSEBØKER: Oslos gamle adressebøker er en nyttig kilde for mange.

En hanskekledd hånd glir vant nedover en gulnet bokside i Kristianias kommunale folketellingen fra 1910.

– Nei, jeg finner henne ikke. Kanskje hun flyttet? spør Liv Ofsdal og henter frem utflyttingsprotokollen for Kristiania for å fortsette jakten der.

Oslo byarkiv er et av mange steder hvor slektsforskere bokstavelig talt kan bla seg tilbake i historien. Og en av de ivrige brukerne er Ofsdal, som har holdt på med slektsforskning i 15 år.

– Interessen for slektsforskning ble vekket da min mor spurte meg om det gikk an å finne ut hvordan det hadde gått med besteforeldrene hennes i Amerika. Hennes mor vokste nemlig opp i pleiefamilie og hadde alltid fått høre at foreldrene reiste til Amerika og etterlot de seks barna sine i Norge, forteller hun.

Ofsdal hadde da nylig hørt om en side på Internett hvor man kunne etterlyse slektninger. Og der fikk hun raskt til svar at morens besteforeldrene nok aldri hadde reist til Amerika.

– Det viste seg at min oldemor døde da hennes yngste barn

var tre år. Oldefar kunne ikke ta vare på de seks barna alene, så de ble satt bort, forteller hun.

Dermed var interessen vekket for alt det slektsforskning kan romme av dramatiske historier og nye oppdagelser. I dag jobber Ofsdal blant annet som konsulent for Slekt og Data, Norges største organisasjon for slektsforskere.

SYSTEMATISER INFORMASJONEN

En annen erfaren slektsgransker er Carl Birger van der Hagen, som sitter i styret i Oslo/Akershus-avdelingen av Slekt og Data. Han holder kurs for nybegynnere og er en av flere i organisasjonen som hver torsdag stiller opp i Oslo byarkiv som frivillig hjelper for uerfarne slektsgranskere.

Hans første og beste råd til dem som vil starte med slektsforskning, er å snakke med gjenlevende slektninger.

– Lag en liste med spørsmål til foreldre, besteforeldre eller andre i den eldste generasjonen, sier han.

Å sørge for å ta vare på bilder og andre dokumenter er også viktig. Allerede fra starten av er

FEIL KAN LETT SPRE SEG FORDI MAN BARE KOPIERER ANDRES FUNN. SJEKK ALLE OPPLYSNINGER MED ORIGINALKILDENE.

CARL BIRGER VAN DER HAGEN

det viktig å dokumentere alt du finner ut, aller helst i et dataprogram for slektsforskning.

– Programmene gjør det enklere å holde oversikt, sier van der Hagen.

Personlig foretrekker han programmene Legacy eller Brother's Keeper hvis du har PC med Windows, og Reunion hvis du har Mac. Alle disse finnes i norsk utgave og har mange norske brukere, slik at det er mulig både å gå på kurs og å få hjelp av andre brukere dersom man står fast.

ARKIVER PÅ INTERNETT

Internett har gjort slektsgransking enklere. For eksempel er mange kilder scannet og gjort tilgjengelig på Arkivverkets nettsider. Noen kilder er også søkbare, blant annet folketellingene. Dermed kan man enkelt søke opp for eksempel et be-

stemt etternavn. I folketellingene finner man både fødselsår, fødested, bosted, yrke, navn på alle i husstanden og slektsforholdet mellom dem, så allerede der er man godt på vei i jakten.

Vil du drive med seriøs slektsforskning, er kildekritikk viktig. Førstehåndskilder som for eksempel kirkebøker eller skifteprotokoller er vanligvis de mest pålitelige. Men også disse kan inneholde feil.

Van der Hagen råder ferske slektsforskere til å undersøke alle opplysninger de har funnet på Internett eller fått fra andre.

– Feil kan lett spre seg fordi man bare kopierer andres funn. Sjekk alle opplysninger med originalkildene. Og husk å notere ned hvor du fant opplysningene dine, slik at du kan gå tilbake senere, råder han.

En god del kilder må fremdeles oppsøkes fysisk, som flere

SPENNING: Å lete i gamle arkiver kan gi spenning og uventede oppdagelser.

av registrene hos Oslo byarkiv. – Har man slekt fra Oslo, er man heldig. Her er det flere kilder enn andre steder i landet, blant annet adressebøker helt tilbake til 1800-tallet, forteller han.

Medlemmene i Slekt og Data jobber med å gjøre enda flere kilder tilgjengelig.

– Blant annet fotograferer vi gravsteder og legger dem inn i en søkbar database. Den er veldig mye brukt, sier van der Hagen.

PUSLESPILLBRIKKER

– Slektsgransking er som å legge et puslespill. Det nytter ikke å tvinge brikkene sammen, sier Liv Marit Haakenstad. Hun har lang erfaring som slektsgransker og har sett hvor mye feil som gjøres.

– Start gjerne med å samle inn historier, dokumenter, gjenstander, bilder og film fra nærmeste familie. Men husk å gå bredt ut – ikke bare snakk med foreldre og besteforeldre, men også onkler, tanter og andre i familien. De vil sannsynligvis ha ulike versjoner av samme hendelse, sier Haakenstad.

Hun har skrevet flere bøker om slektsgransking, blant annet *På sporet av familien. Kilder og metoder i slektsgransking*. Hun har også bidratt som konsulent i NRK-programmet *Anno* og den britiske allmennkringkasteren BBCs program *Who Do You Think You Are?* – originalkonseptet som NRK-programmet *Hvem tror du at du er?* er basert på.

– I alle familier har man his-

torier som blir fortalt, men det er ikke sikkert de stemmer. Utfordringen er å finne dokumentasjon på det slektninger forteller, sier hun.

Hun anbefaler å ta et kurs eller få en erfaren slektsgransker til å gå gjennom det du finner ut, for å sjekke om det er riktig.

JAKT PÅ ANER MED DNA

Teknologien gir stadig nye muligheter for slektsforskere. Van der Hagen er genetiker av yrke og anbefaler slektsinteresserte å få tatt DNA-prøver av de eldste i slekten.

– DNA blir stadig viktigere i slektsforskningen. DNA-et kan legges inn i databaser som kan matche din DNA-profil med andres. Det kan også med en viss sannsynlighet si hvor i verden du stammer fra, forteller van der Hagen.

Han reklamerer for slektsgransking som en evigvarende hobby.

– Man blir aldri ferdig. Heldigvis! sier han. •

hjemmet@egmont.com

KILDER PÅ INTERNETT

- ✓ **Arkivverket.no:** På Arkivverkets nettsider finner du mange viktige kilder, blant annet folketellinger og manntall fra perioden 1664–1910, kirkebøker, skattemønstre og matrikler, pantebøker og panteregistre, rettsprotokoller, branntakster, militære ruller og sjømannsregistre.
- ✓ **Disnorge.no:** Slekt og Data er Norges største organisasjon for slektsforskere. På deres hjemmeside finner du blant annet en omfattende samling av lenker til slektshistoriske kilder i Norge, disnorge.no/genress. Du får også tips til hvordan du kan komme i gang med slektsforskning.
- ✓ **Slekt.no:** Nettsted om slektsforskning som både gir tips til nyttige kilder og råd til deg som er nybegynner.
- ✓ **Genealogi.no:** Hjemmesiden til Norsk Slektshistorisk Forening. Inneholder mye informasjon som kan hjelpe deg videre i granskingen.
- ✓ **Bokhylla.no:** Mange kommuner og bygder har bygdebøker. En del av disse finner du i Nasjonalbibliotekets digitale bokhylle.
- ✓ **Familysearch.org:** Her får du tilgang til et stort antall kilder fra mange deler av verden, også norske.
- ✓ **Ancestry.com:** Amerikansk nettsted med mange nyttige databaser for slektsforskere. Abonnement koster penger, men du kan prøve siden gratis.
- ✓ **MyHeritage.com:** Her kan du registrere ditt familietre og legge ut bilder. Opplysningene kan du dele med andre i din slekt og vennskapskrets.
- ✓ **Gotiskhaandskrift.arkivverket.no:** Gotisk håndskrift var vanlig i Norge frem til andre halvdel av 1800-tallet. Arkivverket har laget en gratis app som hjelper deg å lære å tyde slik skrift.

SLIK KOMMER DU I GANG

- ✓ Skriv ned opplysninger du selv sitter på, og snakk med eldre slektninger. Sjekk opplysningene så langt det er mulig – folk husker ofte feil. Husk at hverdagshistorier og skildringer av personer også kan være verdt å skrive ned.
- ✓ Start gjerne letingen på Digitalarkivet, på Internett-adressen www.arkivverket.no/digitalarkivet. Der ligger mange av Arkivverkets kilder lett tilgjengelig. Noen av dem er også søkbare. Husk at navn på én og samme person tidligere kunne bli skrevet på flere ulike måter. Mange arkiver er sperret for offentlig innsyn i et visst antall år, blant annet har folketellingene 100 års sperrefrist.
- ✓ Sjekk alle opplysninger med de originale kildene. Opplysninger du finner på Internett eller får av andre, er ikke alltid korrekte.
- ✓ Systematiser opplysningene du finner. Noter også hvilke kilder som er benyttet, slik at du kan lete dem frem igjen senere. Bruk gjerne et slektsforskningsprogram, det gjør arbeidet enklere.
- ✓ Organisasjoner som Slekt og Data og Norsk Slektshistorisk Forening har lokalavdelinger mange steder i landet. De tilbyr kurs, foredrag og slektskafeer og kan hjelpe deg med slektsgranskingen på andre måter.
- ✓ Både Slekt og Data og Arkivverket har forumer på Internett hvor man kan få hjelp av andre slektsforskere. Se disnorge.no/slektsforum eller forum.arkivverket.no.

KILDER: DISNORGE.NO, SLEKT.NO OG WIKIPEDIA

BØKER OM SLEKTSFORSKNING

På sporet av familien: Kilder og metoder i slektsgransking
av Liv Marit Haakenstad.

Våre røtter. Slektsgransking som hobby
av Nils Johan Stoa og Lars Jørgen Sandberg.

Innføring i slektsforskning. Grunnprinsipper og kildebruk
av Rune Nedrud.
Kurshefte utgitt av Norsk Slektshistorisk Forening.
Kan kjøpes på genealogi.no